

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

7.1 สรุปผลกระทบ

จากการศึกษา ผลกระทบของอุทกภัย ปี 2531 ที่มีต่อพื้นที่พาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว เมืองหาดใหญ่ สรุปได้ดังต่อไปนี้

7.1.1 ผลกระทบที่มีต่อพื้นที่พาณิชย์กรรม

อุทกภัยครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้น ในเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ.2531 ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ธุรกิจการค้าหรือสถานประกอบการค้าในเมืองหาดใหญ่ ดังนี้

ก. ระยะเวลาที่สถานประกอบการค้าปิดกิจการ

ภายหลังจากเกิดอุทกภัย ระหว่างวันที่ 22-24 พฤศจิกายน พ.ศ.2531 ผู้ประกอบการค้าในเมืองหาดใหญ่ ส่วนมากได้ปิดกิจการเป็นระยะเวลาเฉลี่ย 6-10 วัน หรือ ประมาณ 1 สัปดาห์ ซึ่งโดยทั่วไปสถานประกอบการต่าง ๆ ได้เปิดดำเนินการตามปกติในวันที่ 28-29 พฤศจิกายน ภายหลังจากอุทกภัย ส่งผลทำให้สถานประกอบการค้าต้องสูญเสียรายได้อย่างมากในระหว่างที่ปิดกิจการ และได้ก่อให้เกิดภาวะการค้าซบเซา ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ โดยส่วนรวมของเมือง อาทิ ภาวะการเงินที่เคยสะสมหนี้หมุนเวียนอยู่ในระบบธุรกิจของเมืองหาดใหญ่ ไม่ต่ำกว่า 300 ล้านบาท ต้องหยุดซบเซาไป เป็นต้น

ข. ภาวะซบเซาของกิจการค้า

1. จำนวนลูกค้า การเกิดอุทกภัยมีผลทำให้สถานประกอบการส่วนใหญ่มีจำนวนลูกค้าลดลงอย่างมาก เฉลี่ยประมาณร้อยละ 30 ถึงร้อยละ 50 โดยร้านค้าหรือสถานประกอบการที่มีลูกค้าลดลงอย่างมากรั้น ส่วนใหญ่จะเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งสิ้น เช่น โรงแรม ภัตตาคาร-ร้านอาหาร สถานบันเทิงเรีงรมย์ และร้านจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

2. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานประกอบการค้ามากกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไปในเมืองหาดใหญ่มีรายได้ของกิจการลดลงอย่างมากไม่ต่ำกว่า 50% อันเป็นผลเนื่องมาจากการเกิดอุทกภัย ซึ่งมีผลทำให้ภาวะการท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่ต้องซบเซาลง ธุรกิจการค้าในเมืองจึงประสบกับภาวะซบเซาตามไปด้วย

3. ระยะเวลาที่เกิดภาวะการค้าซบเซา ร้านค้าและสถานประกอบการส่วนใหญ่ต้องประสบกับภาวะซบเซาทางการค้าอย่างหนัก นานประมาณ 1 เดือน ภายหลังจากเกิดอุทกภัย อันเนื่องมาจากการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวและกำลังซื้อของประชาชนในท้องถิ่นลดลง

ค. ภาวะการค้าในแต่ละช่วงเทศกาล

1. เทศกาลคริสต์มาส-ปีใหม่ ในช่วงเทศกาลคริสต์มาส-ปีใหม่

พ.ศ.2531-2532 ร้านค้าและสถานประกอบการประเภทต่าง ๆ เกือบทั้งหมด จะมีจำนวนลูกค้าลดลง โดยส่วนใหญ่จะลดลงเฉลี่ยประมาณร้อยละ 50 ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวมีจำนวนลดลง แต่อย่างไรก็ตามเทศกาลคริสต์มาส-ปีใหม่ ก็มีผลทำให้สภาพทางธุรกิจการค้าของเมืองหาดใหญ่ มีความคึกคักดีขึ้นจากภายหลังการเกิดอุทกภัยได้อย่างมาก จะเห็นได้จากอัตราการเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวในเดือนธันวาคม 2531 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากเดือนพฤศจิกายน ร้อยละ 14.7

2. เทศกาลตรุษจีน ในช่วงเทศกาลตรุษจีน (ปี 2532) หาดใหญ่

มีภาวะการค้าอยู่ในอัตราที่ใกล้เคียงกับปี พ.ศ.2531 ทั้งนี้เนื่องจากภาวะการท่องเที่ยวของเดือนกุมภาพันธ์ในปี 2532 ดีขึ้นจากช่วงเดียวกันของปี 2531 มาก โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเท่ากับร้อยละ 5.3 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอุทกภัยครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อภาวะการค้าและการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่อยู่ในช่วงระยะเวลาที่สั้น คือ เพียงช่วงระยะเวลา 1-2 เดือน ภายหลังจากเกิดอุทกภัย

3. เทศกาลสงกรานต์ ภาวะการค้าของเมืองหาดใหญ่ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ มีภาวะเช่นเดียวกับเทศกาลตรุษจีน กล่าวคือ อยู่ในอัตราที่ใกล้เคียงกับ ปี พ.ศ.2531

ง. ค่าความเสียหาย

ภาวะอุทกภัยที่เกิดขึ้น สร้างความเสียหายให้กับผู้ประกอบการค้าเกือบทั้งหมดในเมืองหาดใหญ่ โดยเฉพาะในย่านธุรกิจที่สำคัญของเมือง ผู้ประกอบการค้าจะได้รับความเสียหายอย่างมาก ทั้งนี้เพราะน้ำท่วมมีระดับความสูงเฉลี่ยเกินกว่า 1.0 เมตรขึ้นไปทั้งสิ้น ดังนั้นจึงสร้างความเสียหายต่ออาคารพาณิชย์ทุกประเภทเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ ในย่านธุรกิจสำคัญ อาทิ บริเวณย่านใจกลางเมือง ผู้ประกอบการค้าส่วนใหญ่จะได้รับความเสียหายเฉลี่ยรายละไม่ต่ำกว่า 100,000 บาท รองลงมาคือ ประมาณ 50,000-70,000 บาท ทั้งนี้มูลค่าความเสียหายจะมากหรือน้อยจะขึ้นอยู่กับขนาดและประเภทของสถานประกอบการ สำหรับมูลค่าความเสียหายจำแนกตามประเภทของสถานประกอบการ เช่น

1. ห้างสรรพสินค้า ได้รับความเสียหายเฉลี่ยรายละ ประมาณ 5,000,000 - 10,000,000 บาท
2. ร้านจำหน่ายสินค้าหนีภาษี ได้รับความเสียหายเฉลี่ยรายละไม่ต่ำกว่า 20,000 - 30,000 บาท
3. ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ได้รับความเสียหายเฉลี่ยรายละ ประมาณ 600,000 - 700,000 บาท

4. ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง ได้รับความเสียหายเฉลี่ยรายละ ประมาณ 100,000 - 300,000 บาท

5. ร้านจำหน่ายเสื้อผ้าสำเร็จรูป ได้รับความเสียหายเฉลี่ยรายละ ประมาณ 200,000 - 600,000 บาท

6. ร้านจำหน่ายสินค้าทั่วไป เช่น ร้านขายยา ได้รับความเสียหาย ประมาณ 200,000-500,000 บาท ร้านถ่ายรูป ได้รับความเสียหาย 100,000 - 200,000 บาท ร้านจำหน่ายนาฬิกา-แว่นตา ได้รับความเสียหายเฉลี่ยประมาณ 100,000 - 300,000 บาท เป็นต้น

จ. ผลกระทบที่มีต่อการเงินและการธนาคาร

จากการเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ดังกล่าว มีผลทำให้สาขาธนาคารพาณิชย์ ในเมืองหาดใหญ่ต้องปิดทำการนาน 6 วัน เป็นผลทำให้การติดต่อธุรกิจทางการเงินในหาดใหญ่ และบริเวณรอบนอกต้องหยุดซงักลงเกือบทั้งหมด จะเห็นได้จากปริมาณเงินโอนที่ผ่านศูนย์กลาง การโอนเงินที่หาดใหญ่ในช่วงน้ำท่วมลดลงจากปกติถึง 3 เท่า หรือลดลงร้อยละ 26.1 เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอุทกภัยในด้านของเศรษฐกิจการเงินนั้น ก็มีอยู่ในช่วง ระยะเวลาสั้น ทั้งนี้เพราะดัชนีชี้วัดสภาพทางเศรษฐกิจและการเงินต่าง ๆ ล้วนมีอัตราการ เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในเดือนธันวาคมทั้งสิ้น

ฉ. สรุปผลกระทบด้านพาณิชย์กรรม

จากความเสียหายของธุรกิจการค้าในด้านต่าง ๆ กล่าวได้ว่าการเกิดภาวะอุทกภัยในปี พ.ศ.2531 ได้สร้างความเสียหายให้กับย่านธุรกิจพาณิชย์ของเมือง หาดใหญ่อย่างมาก กล่าวคือ ผู้ประกอบการค้าต้องประสบกับความเสียหายทางธุรกิจ อันเนื่อง มาจากสินค้าและทรัพย์สินต่าง ๆ ถูกน้ำท่วมเสียหาย ต้องเสียเวลาในการปรับปรุงและซ่อมแซม กิจการ ทำให้ต้นทุนในการประกอบการเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ ยังต้องประสบกับภาวะซบเซา ทางการค้าที่เกิดขึ้นภายหลังจากน้ำท่วม ซึ่งมีผลทำให้รายได้ของธุรกิจต้องลดลง จากผลดังกล่าว ทำให้อุทกภัยที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการค้าในระยะยาว เป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 1 ปี

7.1.2 ผลกระทบที่มีต่อการท่องเที่ยว

ก. ค่าความเสียหายด้านธุรกิจการท่องเที่ยว

การเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในระหว่างวันที่ 22-24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2531 ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อธุรกิจการท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่ มีมูลค่าความเสียหาย เท่ากับ 70,000,000 บาท โดยประมาณ

ข. ผลกระทบต่อภาวะการท่องเที่ยวภายหลังจากอุทกภัย

1. จำนวนนักท่องเที่ยว ในเดือนพฤศจิกายน 2531 ภายหลังจาก เกิดอุทกภัย การท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่ได้หยุดซงักลง โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดภาวะน้ำท่วม

นักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านไม่สามารถเดินทางเข้ามาได้ การเกิดน้ำท่วมดังกล่าวมีผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวรวมลดลง ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 และมีผลทำให้ภาวะการท่องเที่ยวรอบเขาจนถึงช่วงปลายเดือนธันวาคม ซึ่งเป็นช่วงเทศกาลคริสต์มาสและปีใหม่ ภาวะการท่องเที่ยวในเดือนธันวาคม จึงดีขึ้นจากเดือนพฤศจิกายน โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 14.7 แต่ทั้งนี้ก็มีอัตราเพิ่มขึ้นน้อยลงกว่าช่วงเดียวกันของปีก่อน ร้อยละ 22.7 อันเป็นผลเนื่องมาจากน้ำท่วม สำหรับในเดือนมกราคม 2532 ภาวะการท่องเที่ยวได้ชะลอตัวลง มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาลดลงจากเดือนธันวาคม ร้อยละ 28.6 และลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อน ร้อยละ 16.0 แต่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมากในเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงเทศกาลตรุษจีน มีผลทำให้การท่องเที่ยวของภาคใหญ่ในเดือนกุมภาพันธ์ มีภาวะแจ่มใสดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีอัตราเพิ่มขึ้นจากเดือนมกราคมถึงร้อยละ 43.2 และเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 5.3

ในเดือนมีนาคม 2532 ภาวะการท่องเที่ยวค่อนข้างซบเซา เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาเที่ยวลดน้อยลงจากเดือนกุมภาพันธ์ ร้อยละ 20.2 แต่เมื่อถึงเดือนเมษายน ซึ่งมีเทศกาลสงกรานต์ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจึงมีจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.9 เป็นผลทำให้ภาวะการท่องเที่ยวในเดือนเมษายน อยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้น ส่วนในเดือนพฤษภาคม 2532 นั้น มีภาวะการท่องเที่ยวซบเซาลงจากเดือนเมษายน เล็กน้อย กล่าวคือมีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลง ร้อยละ 2.5

การเกิดอุทกภัยดังกล่าวมีผลทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีแนวโน้มลดลง จากในช่วงเดียวกันของปีก่อนซึ่งมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 7.9 ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 3.9

2. อัตราการเข้าพักเฉลี่ย ภายหลังจากเกิดอุทกภัย อัตราเข้า-พักเฉลี่ยในเมืองหาดใหญ่ได้ลดลงอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างพากันเดินทางกลับ เป็นผลทำให้ภาวะการท่องเที่ยวของหาดใหญ่อยู่ในภาวะซบเซาระยะหนึ่ง ซึ่งต่อมาเมื่อสภาพต่าง ๆ ของเมือง กลับเข้าสู่ภาวะปกติแล้ว นักท่องเที่ยวจึงได้เดินทางเข้ามาอีกครั้งหนึ่ง ส่งผลทำให้อัตราการเข้าพักเริ่มดีขึ้นในราวกลางเดือนธันวาคม และดีขึ้นอย่างมากในช่วงเทศกาลคริสต์มาส-ปีใหม่ ซึ่งมีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 80 สำหรับในเดือนถัดมาคือเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม อัตราการเข้าพักเฉลี่ยนับได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติ แสดงว่าการเกิดอุทกภัยที่เมืองหาดใหญ่ แม้ว่าจะมีความรุนแรงและสร้างความเสียหายให้กับผู้ประกอบการอย่างมากก็ตาม แต่ก็มีผลกระทบต่อภาวะการท่องเที่ยวอยู่ในช่วงระยะเวลาที่สั้น

ค. ผลกระทบต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

1. ธุรกิจโรงแรม จากการเกิดอุทกภัยทำให้โรงแรม 67 แห่ง จากจำนวนทั้งสิ้น 85 แห่ง ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วม โดย 17 แห่งในจำนวนดังกล่าว ได้รับความเสียหายอย่างหนัก และอีก 50 แห่ง ได้รับความเสียหายในระดับพอสมควร

โรงแรมที่ได้รับความเสียหายอย่างมากนั้น ส่วนมากจะเป็นโรงแรมที่มีสภาพชั้นล่างเป็นห้องใต้ดินส่วนใหญ่ จากจำนวนโรงแรมที่ได้รับความเสียหายดังกล่าว มีมูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้นประมาณ 100 ล้านบาท

2. ธุรกิจประเภทอื่น ๆ สำหรับธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ คือ กิจการร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว สถานบันเทิงเรีงรมย์ และร้านจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว นั้น เนื่องจากลักษณะการค้าเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวธุรกิจประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง จะเกี่ยวข้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ดังนั้น เมื่อเกิดภาวะอุทกภัยขึ้นในปี พ.ศ.2531 ซึ่งก่อให้เกิดภาวะชบเซาทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางเข้ามาที่หาดใหญ่มาก มีจำนวนลดลง เป็นผลทำให้ธุรกิจโรงแรมประสบกับภาวะชบเซาธุรกิจอื่น ๆ ที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวดังกล่าวจึงประสบกับภาวะชบเซาลงตามไปด้วย โดยปรากฏออกมาในรูปของความชบเซาทางธุรกิจ อันเป็นผลเนื่องมาจากจำนวนลูกค้าและรายได้ของกิจการลดลง

ง. ผลกระทบที่มีต่อการคมนาคมขนส่ง

อุทกภัยครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการคมนาคมขนส่งที่หาดใหญ่ทั้ง 3 เส้นทาง คือ ทางรถไฟ ทางรถยนต์และทางอากาศ โดยส่วนใหญ่จะมีผลกระทบอย่างมากในเดือนพฤศจิกายน ภายหลังจากเกิดอุทกภัย สำหรับในเดือนธันวาคมนั้นมีเฉพาะการขนส่งทางรถไฟเท่านั้น ที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย ส่วนการขนส่งทางรถยนต์และทางอากาศ ไม่มีผลต่อการลดลงของจำนวนผู้โดยสารแต่อย่างใด เหตุที่การขนส่งทางรถไฟ ในเดือนธันวาคมยังได้รับผลกระทบจากภาวะน้ำท่วมอยู่นั้น ก็เนื่องจากเส้นทางรถไฟขาดทำให้ไม่สามารถเปิดการเดินรถจากกรุงเทพฯ ถึงหาดใหญ่ได้ตามปกติ ซึ่งเป็นผลทำให้สถานีชุมทางรถไฟหาดใหญ่มีรายได้ในเดือนธันวาคม ปี 2531 ลดลง จากเดือนพฤศจิกายน 1.73 ล้านบาท หรือลดลงคิดเป็นร้อยละ 32.8 และลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อน 5.61 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 61.3

จ. สรุปผลกระทบด้านการท่องเที่ยว

จากความเสียหายในด้านต่าง ๆ ของธุรกิจการท่องเที่ยว กล่าวได้ว่าการเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในปี 2531 ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่มาก ในด้านของภาวะการท่องเที่ยว การสูญเสียรายได้อันเนื่องมาจากการลดจำนวนลงของนักท่องเที่ยว ตลอดจนถึงความเสียหายของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามผลกระทบของอุทกภัยที่เกิดขึ้นกับภาวะการท่องเที่ยวก็ปรากฏอยู่ในช่วงระยะเวลาที่สั้น กล่าวคือ ประมาณ 1-2 เดือน ภายหลังจากเกิดอุทกภัย

ผลกระทบและความเสียหายที่มีต่อธุรกิจการค้าและการท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่นี้ดังกล่าว ได้มีการประเมินมูลค่าความเสียหายจากภาวะอุทกภัยที่เกิดขึ้นในปี 2531 ไว้สูงถึง 1,000 ล้านบาทโดยประมาณ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายต่อเศรษฐกิจ โดยส่วนรวมของประเทศเป็นอย่างมาก

นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ซึ่งมีจำนวนลดลงจากเดือนสิงหาคม ถึงร้อยละ 31.1 ขณะที่เดือนกันยายนปีก่อน มีอัตราการลดลงเพียงร้อยละ 23.3 (ตารางที่ 70)

ตารางที่ 70 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดสงขลา ระหว่างเดือน มิถุนายน-ตุลาคม ปี พ.ศ.2532

หน่วย : คน

เดือน	มาเลเซีย	สัญชาติ สิงคโปร์	ชาติอื่น ๆ	รวม	อัตรา การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
มิถุนายน	40,493	16,672	6,847	63,212	-
กรกฎาคม	51,868	7,874	6,198	65,140	+3.0
สิงหาคม	39,452	4,867	7,987	52,306	-19.7
กันยายน	27,166	6,782	6,661	40,609	-22.4
ตุลาคม	30,375	4,893	6,785	42,053	+3.6

ที่มา : หน่วยราชการ ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้

จากสถานการณ์ทางการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้สามารถคาดการณ์ถึงแนวโน้มของสภาวะการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ในอนาคตได้ว่า มีภาวะที่ไม่แจ่มใสนัก เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จะยังคงมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ลดลงต่อไปอีกอย่างแน่นอน นอกเสียจากสถานการณ์เรื่องโรคเอดส์ จะมีการเปลี่ยนแปลงไป หรือมีการเปลี่ยนแปลงปัจจัยดึงดูดที่น่าสนใจทางการท่องเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่เป็นประเภทอื่นได้

แนวโน้มของสภาวะการท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่ ที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ลดลงดังกล่าว จะทำให้มีผลกระทบโดยตรงต่อเนื่องถึงภาวะการค้า การดำเนินธุรกิจ (โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว) และสภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมของเมืองหาดใหญ่ในอนาคตอย่างแน่นอน แต่อย่างไรก็ตาม หากว่ารัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีนโยบายหรือแผนดำเนินงานที่จะปรับปรุงสภาพทางการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ หรือพื้นที่ใกล้เคียงได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว อาจมีผลทำให้สถานการณ์ดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ดังนั้นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาล หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง จะควรมีนโยบายที่แน่ชัดในการแก้ไข และดำเนินงานเพื่อปรับปรุงสภาพทางการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ ทั้งนี้เนื่องคงไว้ซึ่งสภาพเศรษฐกิจและความเจริญของเมืองหาดใหญ่ต่อไปในอนาคต

ในทางที่ดีขึ้น ด้วยเพราะการท่องเที่ยวของเมืองหาดใหญ่ไม่สมควรที่จะมีรูปแบบของการท่องเที่ยว ดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

การเพิ่มสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ตลอดจนจนถึงการเปลี่ยนวัตถุประสงค์ ทางการท่องเที่ยว จึงเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐบาลควรให้ความสนใจ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันหาดใหญ่มีไฮม์ แต่เฉพาะแหล่งท่องเที่ยวในตัวเมืองเท่านั้น บริเวณพื้นที่โดยรอบยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามอีกมากมาย รวมทั้งยังมีศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่น่าสนใจทางการท่องเที่ยวอีกมาก เช่นกัน แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูง เช่น ชายหาดต่าง ๆ ใน จังหวัดสงขลา อาทิ หาดสมิหรา หาดสทิงพระ หาดปากบางสะกอม หาดปากบางนาทับ และหาด ม่วงงาม เป็นต้น ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นสถานที่พักผ่อนตากอากาศ (Resort) สำหรับ นักท่องเที่ยวได้ นอกจากชายหาดต่าง ๆ แล้ว แหล่งท่องเที่ยวบริเวณทะเลสาบก็มีความสวยงาม และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เช่นกัน อาทิ บริเวณอุทยานนกน้ำคูซูด เกาะยอ และ เกาะสี่ เกาะห้า เป็นต้น ส่วนเกาะนอกชายฝั่งทะเลที่สวยงาม เช่น เกาะหนู เกาะแมว และ เกาะ ชาม เป็นต้น สำหรับแหล่งท่องเที่ยวบนแผ่นดินอื่น ๆ มี อาทิ น้ำตกโตนงาช้าง น้ำตกบริพัตร สวนสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้

ในด้านของกิจกรรม ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถส่งเสริม ให้มีบทบาทต่อการท่องเที่ยวได้นั้น มี อาทิ การทอดผ้าที่เกาะยอ ศูนย์วิจัยการยาง พัทธกรรมต่าง ๆ การชนวัว การเลี้ยงนกเขา สำหรับประเพณีและวัฒนธรรม ก็เช่น ประเพณีชักพระ การทำบุญ- วันสารทเดือนสิบ หนึ่งทะเลสูง และมโนราห์ เป็นต้น

นอกจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งประเพณีที่น่าสนใจดังกล่าวแล้ว หาดใหญ่ยังเป็นเสมือนประตูที่เปิดไปสู่พื้นที่บริเวณจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามอยู่อีกมากมาย อาทิ อุทยานแห่งชาติเกาะตะรุเตา เป็นต้น ดังนั้นการเพิ่ม ปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวที่หาดใหญ่ และพื้นที่ใกล้เคียง ในเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติ รวมทั้งในเรื่องของศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่น่าสนใจทางการท่องเที่ยว จึงสามารถ ที่จะกระทำได้ไม่ยาก ถ้าหากจะมีนโยบายส่งเสริมกันอย่างจริงจัง

1.2 การขยายตลาดทางการท่องเที่ยว

มาตรการส่งเสริมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเพิ่มสิ่งดึงดูดใจทางการ-ท่องเที่ยว อาจกระทำได้โดยวิธีการขยายตลาดทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันตลาด หลักของการท่องเที่ยวที่หาดใหญ่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่อยู่เพียง 2 ชาติ เท่านั้น คือ นักท่องเที่ยวมาเลเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งทำให้มีผลต่อสถานภาพทางการท่องเที่ยว ของเมืองได้ง่าย ดังนั้น ถ้าหากรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะมีการวางแผนโฆษณาไป สู่ตลาดท่องเที่ยวแหล่งอื่น ๆ อาทิเช่น ประเทศฮ่องกง ออสเตรเลีย หรือ ไต้หวัน เป็นต้น ก็อาจจะช่วยทำให้ตลาดการท่องเที่ยวของหาดใหญ่ขยายกว้างขึ้นมากกว่าที่เป็นอยู่ใน ปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยให้สามารถคงบทบาทและความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อเมืองหาดใหญ่ได้อีกทางหนึ่ง

2. การเปลี่ยนแปลงฐานทางเศรษฐกิจของเมือง

การรักษาระบบเศรษฐกิจของเมืองภาคใหญ่ ให้คงอยู่ได้อีกวิธีหนึ่ง อาจทำได้ โดยการเปลี่ยนแปลงฐานทางเศรษฐกิจของเมือง ทั้งนี้เนื่องจากในอนาคตการท่องเที่ยวซึ่งเป็นฐานทางเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของเมืองในปัจจุบัน มีภาวะแนวโน้มที่ไม่แจ่มใส ดังนั้น สถานภาพด้านการท่องเที่ยวจึงอาจจะลดบทบาทในการเป็นฐานทางเศรษฐกิจหลักของเมืองลงได้ การเปลี่ยนฐานทางเศรษฐกิจจึงอาจหันมาเน้นถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ด้านการค้าขายผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ อันได้แก่ ยางพารา ซึ่งอาจต้องมีการวางแผนระยะยาวเพื่อใช้ในการปฏิบัติในอนาคตต่อไป

7.5 ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

จากการศึกษาซึ่งพบว่า อุตภัยครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2531 ได้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากต่อพื้นที่พาณิชย์กรรม และธุรกิจการท่องเที่ยวของเมืองภาคใหญ่ ซึ่งแม้ว่าผลเสียหายที่เกิดขึ้นจะมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว และธุรกิจการพาณิชย์ในช่วงระยะเวลาไม่นานก็ตาม แต่แนวโน้มของภาวะการท่องเที่ยว และสภาพทางเศรษฐกิจของเมืองภาคใหญ่ ก็ไม่ได้อยู่ในเกณฑ์ที่แจ่มใสโดยตลอดภายหลังจากอุทกภัย ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากลักษณะที่ไม่คงตัวของสถานภาพการท่องเที่ยวในเมืองภาคใหญ่ ซึ่งขึ้นอยู่กับ Pull factor ที่มีลักษณะอ่อนไหวกระทบกระทั่งง่าย (Sensitivity)

ดังนั้น จึงควรที่จะมีการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อวางแผนพัฒนาและปรับปรุงการท่องเที่ยวของเมืองภาคใหญ่ รวมไปถึงการศึกษาแนวทางเพื่อบรรเทาผลเสียหายจากอุทกภัย ซึ่งอาจเกิดขึ้นอีกได้ในอนาคต ทั้งนี้เพื่อคงไว้ซึ่งสภาพความมั่นคงและความเจริญของเมืองภาคใหญ่ต่อไปดังนี้

1. ศึกษาบทบาทศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บริเวณพื้นที่จังหวัดสงขลา ตามแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวสงขลา/ภาคใหญ่
2. ศึกษาแนวทางลดระดับความเสียหายจากอุทกภัย
3. ศึกษาและกำหนดแผนปรับปรุงสถานภาพการท่องเที่ยวของเมืองภาคใหญ่
4. ศึกษาความเป็นไปได้เพื่อวางแผนระยะยาวในการปรับปรุงฐานทางเศรษฐกิจของเมืองภาคใหญ่